

KÖNIG proti SPOLKOVEJ REPUBLIKE NEMECKO

Rozsudok z 28. júna 1979

NEOFICIÁLNE ZHRNUTIE A OKOLNOSTI PRÍPADU

A. Základné fakty

Sťažovateľ je nemecký štátny občan, ktorý si v roku 1960 otvoril vlastnú kliniku; bol jediný lekár, ktorý pracoval na klinike, ktorú zároveň viedol a riadil a kde vykonával predovšetkým plastickú chirurgiu.

Dňa 16. októbra 1962 bolo proti sťažovateľovi z podnetu Oblastnej lekárskej spoločnosti začaté konanie pred Tribunálom pre lekárske povolanie, ktorý je súčasťou Správneho súdu vo Frankfurt, pre správanie, ktoré bolo v rozpore s profesionálnou etikou, a 9. júla 1964 bol vyhlásený za nespôsobilého vykonávať lekársku prax.

V roku 1967 bolo sťažovateľovi odňaté povolenie viesť kliniku a nasledovne v roku 1971 aj povolenie vykonávať lekársku prax. V roku 1972 bolo proti nemu začaté trestné stíhanie, mimo iného za neoprávnené vykonávanie lekárskeho povolania.

Žaloby voči odňatiu jeho oprávnení podané sťažovateľom boli predmetom konania pred príslušnými správnymi súdmi od novembra 1967, resp. októbra 1971.

Sťažovateľ namietal prieťahy v konaniach, ktoré inicioval proti odňatiu svojich oprávnení.

B. Konanie pred Európskou komisiou pre ľudské práva

Sťažnosť bola podaná Európskej komisii pre ľudské práva (ďalej „Komisia“) 3. júla 1973 a 27. mája 1975 bola uznaná za prijateľnú.

V správe z 14. decembra 1976 zhrnula Komisia fakty a vyjadrila názor:

- počtom hlasov 10 ku 6, že článok 6 ods. 1 Dohovoru sa vzťahuje na práva uplatňované sťažovateľom pred správnymi súdmi;

- počtom hlasov 9 ku 6, s jedným zdržaním sa, že v tomto prípade bol porušený článok 6 ods. 1 Dohovoru.

Správa obsahuje osobitné stanoviská.

Prípad predložila Súdu 28.februára 1978 vláda Spolkovej republiky Nemecko a 14. marca 1977 Európska komisia pre ľudské práva.

VÝŇATOK Z ROZSUDKU

PRÁVNÝ STAV

1. K údajnému porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru

85. Súd pripomína, že ani disciplinárne konanie ktoré prebiehalo pred profesijným tribunálom a bolo vedené proti dr. Königovi, ani trestné stíhanie začaté proti nemu nie sú predmetom tohoto prípadu (pozri odsek 18).

Sťažovateľ namieta prietahy v konaní o žalobách, ktoré podal na Správnom súde vo Frankfurte (pozri odsek 18). Tvrdí, že bol porušený článok 6 ods. 1, ktorý znie:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov, alebo v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spravodlivosti.“

Súd má preto rozhodnúť, či je článok 6 ods. 1 aplikovateľný na tento prípad, a ak áno, či bolo kritérium „primeranej lehoty“, ktoré sa v tomto článku objavuje, dodržané v predmetných súdnych konaniach.

a) K aplikovateľnosti článku 6 ods. 1 Dohovoru

86. V Komisii prevláda väčšinový názor, že článok 6 ods. 1 je aplikovateľný na práva uplatňované sťažovateľom pred Správnym súdom vo Frankfurte, menovite na právo riadiť svoju kliniku a vykonávať svoje povolanie praktického lekára, a že tieto práva sa považujú za „občianske“. Väčšina je rozdelená na dve skupiny, ktoré dospeli k rovnakému záveru, i keď na základe odlišných dôvodov.

Vláda správnosť tohto názoru spochybňuje.

87. Súd hneď na začiatku poznamenal, a to nie je predmetom pochybnosti, že podľa zákonov príslušného štátu sa žaloby podané sťažovateľom pred nemeckými súdmi dotýkajú jeho „práv“. Rozdiel medzi názorom Komisie a vlády spočíva iba v otázke či prejednávany prípad obsahuje spor („*contestations*“) ohľadne občianskych práv v zmysle článku 6 ods.1 Dohovoru.

88. Vláda i Komisia sa zhodujú v tom, že pojem „občianske práva a záväzky“ sa nemôže vykladať iba s odkazom na vnútroštátne právo daného štátu.

Otázka „autonómie“ významu výrazov použitých v Dohovore, v porovnaní s ich významom vo vnútroštátnom práve už bola pred Súdom vznesená pri viacerých príležitostiach. Tak napríklad Súd rozhodol, že výraz „trestné obvinenie“ vyskytujúce sa v článku 6 ods. 1 sa má vykladať „v zmysle významu Dohovoru“ (rozsudok Neumeister z 27. júna 1968, Séria A, č. 8, str. 41, ods. 18 v porovnaní s druhým

oddielom na str. 28 a prvým oddielom na str. 35, pozri tiež rozsudok Wemhoff z 27. júna 1968, Séria A č. 7, str. 26 - 27, ods. 19; rozsudok Ringeisen z 16. júla 1971, Séria A, č. 13, str. 45, ods. 110; rozsudok Engel a ostatní z 8. júna 1976, Séria A, č. 22, str. 34, ods. 81). Súd tiež uznal v kontexte prípadu Engel a ostatní „autonómiu“ výrazu „trestný“ v zmysle článku 6 ods. 1 (už spomínaný rozsudok Engel a ostatní, str. 39, ods. 94). Opäť, Súd už implicitne potvrdil, že výraz „občianske práva a záväzky“ je autonómny (spomínaný rozsudok Ringeisen, str. 39, ods. 94).

Súd potvrdil túto judikatúru aj pri tejto príležitosti. Považuje teda tú istú zásadu autonómnosti za použiteľnú i pre sporný pojem v predmetnej veci, nakoľko akékoľvek iné riešenie by mohlo byť nezlučiteľné s predmetom a cieľom Dohovoru (pozri s prihliadnutím na okolnosti spomínaný rozsudok Engel a ostatní, str. 34, ods. 81).

89. Aj keď súd dospel k záveru, že pojem „občianske práva a záväzky“ je autonómny, nedospel v kontexte tohto prípadu k záveru, že vnútroštátne právo príslušného štátu netreba brať do úvahy. To, či sa má alebo nemá dané právo považovať za občianske v zmysle tohto výrazu v Dohovore, musí byť určené s prihliadnutím na jeho hmotný obsah a účinky, a nie na jeho právne zatriedenie podľa vnútroštátneho práva príslušného štátu. Pri výkone svojej dozornej funkcie však musí Súd brať do úvahy tiež predmet a cieľ Dohovoru, ako aj národných právnych systémov iných zmluvných štátov (pozri s prihliadnutím na okolnosti spomínaný rozsudok Engel a ostatní, str. 35, ods. 82).

90. Vláda tvrdí, že článok 6 ods. 1 pokrýva súkromnoprávne spory v tradičnom chápaní, teda spory medzi fyzickými osobami alebo medzi štátom a fyzickou osobou v prípade, že štát koná ako právnická osoba v zmysle súkromného práva; a že okrem iných záležitostí, sa spory medzi fyzickými osobami a štátom ako subjektom verejného práva s jeho zvrchovanou suverenitou majú z rozsahu predmetného článku vylúčiť.

Pokiaľ ide o použitie článku 6 ods. 1, Súd uznal v rozsudku Ringeisen z 16. júla 1971, že „pre použitie článku 6 ods. 1 na určitý prípad („*contestation*“) nie je nevyhnutné, aby boli obe strany subjektami súkromného práva..... Znenie článku 6 ods. 1 je omnoho širšie; francúzske vyjadrenie „*contestations sur (des) droits et obligations de caractère civil*“ zahŕňa všetky konania, ktorých výsledok je rozhodujúci pre súkromné práva a záväzky. Anglický text „*determination of ... civil rights and obligations*“ potvrdzuje tento výklad. Charakter právnych predpisov, ktoré upravujú ako sa má prípad riešiť..., a orgánu, ktorý je kompetentný v danom prípade.... má preto len malý význam“ (Séria A, č. 13, str. 39, ods. 94).

Ak sa v prípade vyskytuje spor medzi súkromnou osobou a verejným orgánom, nie je dôležité, či verejný orgán konal ako subjekt súkromného alebo verejného práva.

Podľa toho pri určovaní, či sa prípad („*contestation*“) týka rozhodnutia o občianskom práve rozhoduje len povaha predmetného práva.

91. Súd predovšetkým pripomína, že sťažovateľove odvolania podané na nemeckých správnych súdoch sa nevzťahujú na právo viesť kliniku a vykonávať lekárske povolanie (pozri odseky 20, 21, 28 a 51): pri napadnutí rozhodnutia o odňatí

jeho oprávnení nariadeného príslušnými orgánmi sa dr. König domáha práva pokračovať vo výkone svojho povolania, pre ktoré získal potrebné oprávnenia. Keby bolo konanie pred správnymi súdmi úspešné, sťažovateľ by nedostal nové oprávnenia; súd by jednoducho anuloval rozhodnutia o odňatí jeho oprávnení prijaté krajiniskými vládami (*Regierungspräsidenten*) vo Wiesbadene a Darmstadte (pozri článok 42 nemeckého zákona o správnom konaní).

Preto je dôležité vyjasniť, či právo pokračovať v riadení súkromnej kliniky a právo pokračovať vo výkone svojho povolania sú občianske práva v zmysle článku 6 ods. 1.

92. Súd poznamenáva, že v Spolkovej republike Nemecko je prevádzkovanie súkromnej kliniky v určitých ohľadoch komerčnou aktivitou zameranou na dosiahnutie zisku, označenou v nemeckom práve ako „*Gewerbe*“. Táto činnosť je vykonávaná v súkromnom sektore prostredníctvom uzatvárania zmlúv medzi klinikou a pacientmi a podobá sa na výkon súkromného práva do určitej miery príbuzného s vlastníckym právom. Súkromné kliniky určite sú objektom dozoru vykonávaného príslušnými inštitúciami vo verejnom záujme, medziiným, pre ochranu zdravia. Dozor vo verejnom záujme, ktorý okrem toho existuje ako všeobecné pravidlo pre všetky súkromné profesionálne činnosti v členských štátoch Rady Európy, sám osebe nemôže viesť k záveru, že prevádzkovanie súkromnej kliniky je činnosťou z oblasti verejného práva. Činnosť nesúca podľa práva príslušného štátu znaky súkromnoprávnej aktivity sa nemôže automaticky považovať za činnosť v zmysle verejného práva len preto, že je predmetom povoľovacieho konania a dozoru vrátane možnosti odňať takéto povolenie, ak je to právom upravené a vhodné v záujme verejného poriadku a verejného zdravia. Súd v tejto súvislosti pripomína, že v prípade Ringeisen sa dozor verejných orgánov vzťahoval na kúpnu zmluvu medzi súkromnými osobami; Súd jednako dospel k záveru, že právo, o ktoré ide, má občianskoprávny charakter (spomínaný rozsudok, str. 39. ods. 94).

93. Lekárske povolanie patrí v Spolkovej republike Nemecko medzi tradičné slobodné povolania; okrem iného to výslovne uvádza, článok 1, ods. 2 spolkového zákona (pozri odsek 20). Dokonca ani podľa štátneho systému zdravotnej starostlivosti nie je lekárske povolanie verejnou službou; len čo sa lekárovi udelí oprávnenie, tento sa môže rozhodnúť, či bude alebo nebude svoje povolanie vykonávať, a ak áno, lekársku starostlivosť pre svojich pacientov poskytuje na základe zmluvy. Samozrejme, že okrem poskytovania lekárskej starostlivosti svojim pacientom sa má lekár podľa spomenutého zákona „staráť o zdravie verejnosti“. Táto zodpovednosť, ktorú so sebou nesie lekárska profesia voči celej spoločnosti, však nič nemení na súkromnom charaktere činnosti lekára; aj keď je táto zodpovednosť zo spoločenského pohľadu veľmi dôležitá, je pri jeho činnosti vedľajšia a jej ekvivalent možno nájsť aj pri iných povolaniach, ktorých povaha je nepochybne súkromná.

94. Za týchto okolností je vedľajšie, že v tomto prípade ide o administratívne opatrenia prijaté príslušnými orgánmi pri výkone verejnej správy. Takisto nie je dôležité, že podľa práva príslušného štátu rozhodujú o takýchto prípadoch správne súdy a to v konaniach, ktoré prenechávajú súdom zodpovednosť za vyšetrovanie a priebeh pojednávania. Relevantná v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru je jedine skutočnosť, že predmetom prípadov, o ktoré ide, je rozhodovanie o právach súkromnej povahy.

95. Keďže súd považuje práva, ktoré boli dotknuté rozhodnutiami o odňatí oprávnení a ktoré tvoria predmet sporov pred správnymi súdmi, za súkromné, dospel k záveru, že článok 6 ods. 1 je na ne aplikovateľný bez toho, aby bolo treba rozhodnúť, či pojem „občianske práva a záväzky“ v zmysle citovaného ustanovenia presahuje práva, ktoré majú súkromnú povahu.

96. Sťažovateľ pred Komisiou takisto tvrdil, že z pohľadu povahy sťažností, ktoré viedli k rozhodnutiam, ktoré napáda, je v skutočnosti vystavený „trestnému obvineniu“ v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru. V svojej správe Komisia pripomína, že v svojom rozhodnutí o prijateľnosti sťažnosti toto tvrdenie odmieta.

Súd predovšetkým poznamenáva, že toto tvrdenie sťažovateľa sa vzťahuje na tie isté skutočnosti ako jeho tvrdenie, že sa žaloby pred nemeckými súdmi dotýkajú občianskych práv. Toto teda nebola samostatná sťažnosť, skôr iba právny argument. Súd však môže, ak sa k nemu spor riadnym spôsobom dostane preskúmať každú právnu otázku, ktorá sa vynorí v priebehu konania a týka sa skutočností, ktoré uvádza zmluvný štát alebo Komisia. Súd je oprávnený ich preskúmať, ak to považuje za potrebné a ak je to nevyhnutné v zmysle Dohovoru ako takého (pozri okrem iného rozsudok z 23. júla 1968 vo veci „Belgického jazykového“ prípadu, Séria A, č. 6, str. 30, ods. 1; rozsudok De Wilde, Ooms a Versyp z 18. júna 1971, Séria A, č. 12, str. 29, ods. 49; rozsudok Handyside zo 7. decembra 1976, Séria A, č. 24, str. 20, ods. 41; rozsudok z 18. januára 1978 v prípade Írsko proti Spojenému kráľovstvu, Séria A, č. 25, str. 63, ods. 157).

Súd však nepovažuje za potrebné preskúmať, či je v tomto prípade článok 6 odsek 1 relevantný aj z hľadiska jeho ustanovenia o „trestnom obvinení“. I keď požiadavky článku 6 pre prípady („*contestations*“) týkajúce sa občianskych práv nie sú také striktné ako pri trestných obvineniach, tento rozdiel nehrá v tomto prípade žiadnu úlohu: všetky konania obsiahnuté v článku 6 majú totiž spĺňať požiadavku „primeranej lehoty“, ktorej dodržanie nemeckými súdmi je predmetom skúmania.

b) K dodržaniu článku 6 ods. 1 Dohovoru

97. Podľa Komisie trvanie konania iniciovaného sťažovateľom pred správnymi súdmi presiahlo „primeranú lehotu“ stanovenú v článku 6 ods. 1 Dohovoru. Zástupkyňa vlády pred Súdom priznala, že otázka dĺžky predmetného konania predstavuje vážny problém. Odkázala okrem iného na určité v Spolkovej republike Nemecko prerokovávané návrhy zamerané na zrýchlenie konania pred správnymi súdmi. Aj keď spochybňuje, že v danom prípade za daných okolností možno hovoriť o porušení Dohovoru, necháva na uváženie Súdu, či bola dĺžka konania primeraná.

98. Súd, musí najprv ohraničiť lehotu, ktorá sa má brať do úvahy pri aplikácii článku 6 ods. 1 aby mohol dospieť k rozhodnutiu.

Podľa vlády i Komisie lehota začína plynúť odo dňa podania odvolaní na správnych súdoch prvého stupňa. Súd nie je tohto názoru. Ako Súd uviedol v rozsudku Golder z 21. februára 1975: „Možno si tiež predstaviť, že v občianskych veciach primeraná lehota môže začať plynúť za určitých okolností dokonca pred

vydaním príkazu začať konanie pred súdom, ktorému navrhovateľ predkladá spor“. (Séria A, č. 18, str. 15, ods. 32). Takáto je aj situácia v sťažovateľovom prípade, keďže tento sa nemohol obrátiť na príslušný súd, kým zákonnosť a vhodnosť napadnutého rozhodnutia v predbežnom konaní (*Vorverfahren*) nepreskúmal správny orgán (článok 68 nemeckého zákona o správnom konaní). Vychádzajúc z toho, primeraná lehota uvedená v článku 6 ods. 1 začala plynúť dňa, keď dr. König vzniesol námietku proti odňatiu svojich oprávnení.

Pokiaľ ide o lehotu, na ktorú sa vzťahuje článok 6, Súd je toho názoru, že v trestných veciach táto lehota zahŕňa celé konanie vrátane konania odvolacieho (už spomínaný rozsudok Wemhoff, str. 26 a 27, ods. 18 a 20; už spomínaný rozsudok Neumeister, str. 41, ods. 19; rozsudok Delcourt zo 17. januára 1970, Séria A, č. 11, str. 13 - 15, ods. 25 a 26). Toto stanovisko, čo uznáva i vláda, sa neodlišuje ani v prípade rozporu („*contestations*“) v otázkach občianskych práv a záväzkov, pre ktoré článok 6 ods. 1 takisto vyžaduje tak na prvom stupni, ako i pri odvolaní **rozhodnutie**.

99. Primeranosť trvania konania upravená v článku 6 ods. 1 Dohovoru sa musí určiť s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu. Pri určovaní primeranosti dĺžky trestného konania bral súd do úvahy okrem iného zložitnosť prípadu, sťažovateľovo správanie, a spôsob, akým prípad prejednávali správne a súdne orgány (spomínaný rozsudok Neumeister, str. 42 - 43, ods. 20 - 21, spomínaný rozsudok Ringeisen, str. 45, ods. 110). Súd, podobne ako účastníci konania, považuje za nevyhnutné, aby rovnaké kritéria slúžili ako základ posúdenia otázky, či dĺžka konania pred správnymi súdmi v tomto prípade prekročila primeranú lehotu z článku 6 ods. 1.

100. Pred začatím tohoto posudzovania si Súd želá zdôrazniť, že nie je jeho úlohou vyjadrovať svoj názor na nemeckú úpravu konania pred správnymi súdmi, ktorá má podľa zástupkyne vlády dlhú tradíciu. Súčasná úprava sa môže zdať zložitá z dôvodu veľkého množstva súdov a možnosti opráv, ale Súd si je vedomý, že vysvetlenie pre túto skutočnosť spočíva v eminentnej chvályhodnej snahe posilniť záruky individuálnych práv. Ak by tieto snahy ústili do procesného bludiska, záleží iba na štáte, aby tento stav upravil, a ak je to potrebné, zjednodušil konanie z dôvodu naplnenia článku 6 ods. 1 Dohovoru.

i) Konanie týkajúce sa odňatia oprávnenia prevádzkovať kliniku.

101. Toto konanie, ktoré sa začalo 13. júla 1967, keď sťažovateľ vzniesol námietku proti odňatiu oprávnenia (pozri odsek 28), ešte nebolo skončené; Hessenský správny odvolací súd ešte nerozhodol o odvolaní dr. Königa proti rozsudku Štvrtej komory frankfurtského správneho súdu z 22. júna 1977.

102. Ide jednoznačne o záležitosť, ktorú treba vážne uvážiť, čo pripúšťa i samotná vláda, keď uplynulo viac ako desať rokov a desať mesiacov bez meritórneho rozhodnutia vo veci a keď bolo nevyhnutné čakať skoro desať rokov na rozsudok na prvom stupni.

Je pravdou, a v tomto bode Súd súhlasí s názorom vlády, že Štvrtá komora správneho súdu vo Frankfurte čelila veľkým problémom pri vyhľadávaní svedkov,

keďže viacerí z nich zmenili mená alebo adresy (pozri odseky 30, 32, 35, 36, 37 a 41). To sa týkalo predovšetkým svedka Xymenesa, ktorého nebola Komora schopná vypočuť 33 mesiacov po prvom zasadnutí (pozri odseky 30, 32 a 35). V žiadnom prípade však vláda netvrdila, že by tento prípad otvoril výnimočne zložité otázky, či už právne alebo skutkové.

Súd si je vedomý, že existovala určitá vzájomná súvislosť medzi touto žalobou a žalobou na Druhej komore toho istého súdu (žalobou proti odňatiu oprávnenia vykonávať lekárske povolanie), pretože sťažovateľove aktivity ako manažéra kliniky boli do značnej miery neoddeliteľné od jeho činnosti lekára. To však sotva mohlo spôsobiť komplikácie. Naopak, Štvrtá komora mala k dispozícii spis Oblastného tribunálu pre lekárske povolanie, ktorý dr. Königa vyhlásil 14. októbra 1970 za nespôsobilého vykonávať svoje povolanie (pozri odseky 16 a 30). K tomuto bodu súd poznamenáva, že aj sama zástupkyňa vlády zastáva názor, že bola žiaduca lepšia spolupráca medzi komorami.

103. Na druhej strane vláda kladla veľký dôraz na správanie sťažovateľa počas konania. Z jej pohľadu je dr. König zodpovedný za približne polovicu dĺžky konania pre to, akým spôsobom organizoval vedenie svojho prípadu. Vláda predovšetkým uviedla časté striedanie právnych zástupcov, rôzne odvolania a navrhovanie nových dôkazov na rôznych inštanciách.

Opakovaná zmena právnych zástupcov, na ktorú mal dr. König nepochybne právo, mala vplyv na pokrok v konaní, pretože noví právni zástupcovi nevyhnutne potrebovali určitý čas na naštudovanie súdneho spisu. Treba však mať na zreteli, že prieskumy spomenuté vládou nepresiahli viac než pár mesiacov (pozri odseky 36 a 45). Súd tiež poznamenáva, že dr. König vymenil svojho prvého právneho zástupcu až 24. mája 1971, teda až skoro po štyroch rokoch konania (pozri odsek 33).

Súd tiež uznáva, že určité prieskumy vyplynuli z rôznych sťažovateľových odvolaní a prekryvania konaní, ktoré vyvolali. Súd však poznamenáva, že všetky tieto odvolania sa uskutočnili až po júli roku 1973, teda až po šiestich rokoch konania a v čase, keď bol dr. König už dva roky zbavený oprávnenia vykonávať svoje povolanie. Prvá z dvoch námietok, ktorá bola podobne ako druhá súčasťou disciplinárnej sťažnosti a ktorá bola dokonca uznaná, sa vlastne podala 22. augusta 1973 (pozri odsek 39); a až o dva roky 10. októbra 1975 podal dr. König neúspešne druhú námietku (pozri odsek 46). Dokonca už pred rozhodnutím o prvej námietke, podal sťažovateľ 19. októbra 1973 na Spolkový ústavný súd sťažnosť voči dĺžke konania, na ktorú sa už 3. júla sťažoval v svojom podaní Komisii (pozri odseky 1, 39 a 41). Nakoniec dr. König podal ešte jednu disciplinárnu sťažnosť, a to predsedovi Okresného súdu v Hagene v apríli 1974, teda predtým, než boli tri konania z roku 1973 skončené (pozri odsek 40). Je očividné, že toto prekryvanie konaní nemohlo Štvrtej Komore prácu uľahčiť, i keď len námietky z rokov 1973 a 1975 spôsobili prerušenie konania v striktnom právnom zmysle.

Súd je takisto naklonený stotožniť sa názorom vlády, že navrhovaním nových dôkazov po vypočutí svedkov sťažovateľ vyvolal ťažkosti pri riešení prípadu. Z dôkazov na Súde vyplýva, že po predvolaní z 26. augusta 1969 požadoval dr. König predvolanie ďalších svedkov 24. septembra 1970, 12. februára 1973 a 25. augusta 1974 (pozri odseky 31, 36 a 42); od svojej prvej požiadavky bol ochotný

ustúpiť, ak by už krajinská vláda (*Regierungspräsident*) nepredvolala ďalších svedkov (pozri odsek 31). Aj keď Komora 30. marca a 16. augusta 1973 doplnila svoj príkaz z 26. augusta 1969, iba druhé z týchto rozhodnutí viedlo k návrhu nových dôkazov dr. Königom (pozri odseky 37, 38 a 42).

104. Majúc na zreteli prekvapivú dĺžku konania, Súd preskúmal každú podrobnosť vedenia prípadu Štvrtou komorou.

Aj keď Súd nemôže vyčítať Komore, že trvala na vypočutí pána Xymenesa alebo že po troch rokoch a siedmich mesiacoch doplnila svoj príkaz z 26. augusta 1969, poznamenáva podobne ako Komisia, že výmena návrhov a protinávrhov, ktorými sa začalo konanie, pokračovala až do 2. apríla 1969, teda skoro sedemnášť mesiacov. Okrem vyhľadávania adries niektorých svedkov a žiadosti o spisy profesijným tribunálom (pozri odseky 29 a 30), prvý krok vo vyšetrovaní prípadu sa uskutočnil až 26. augusta 1969, keď Komora vydala príkaz na predloženie dôkazov (pozri odsek 30). Komisia ďalej správne zdôraznila, že Komora čakala sedemnášť mesiacov, než požiadala profesijné tribunály o spisy, napriek tomu, že žaloba pred Komorou a žaloba, týkajúca sa odňatia oprávnenia vykonávať lekárske povolanie vzájomne súviseli.

Doručovanie spisu správnym orgánom a súdom, ktorým sťažovateľ podával rôzne námietky a odvolania spôsobilo významnú stratu času (pozri odseky 30, 31, 35, 38, 39, 40, 41, 42 a 45). Keďže príslušné orgány museli nevyhnutne mať k dispozícii kompletný spis, bolo žiadúce zvážiť možnosť urobenia jeho kópie.

Treba tiež poznamenať, že Štvrtá komora rozhodla 10. februára 1975, teda po viac ako siedmich rokoch, čo sa jej prípad dostal do rúk, odsunúť rozhodnutie vo veci až na čas, keď mal byť známy výsledok žaloby, týkajúcej sa odňatia oprávnenia vykonávať lekárske povolanie, ktorú už viac než tri roky prejednávala Druhá komora toho istého súdu (pozri odseky 44 a 51). Toto rozhodnutie bolo urobené potom čo boli vydané tri príkazy na predloženie dôkazov a vypočutí mnohí svedkovia. V tomto bode vláda uznáva, že s postupom času a s možnosťou spätného ohliadnutia môžu vzniknúť pochybnosti, či súd vykonal šetrenie správne. Európsky súd nedokáže posúdiť, čo očakávala Štvrtá komora, ktorá bola v roku 1977 schopná zamietnuť sťažovateľovo odvolanie na základe dôkazov z obdobia medzi novembrom 1969 a augustom 1974 (pozri odsek 47) od výsledku konania pred Druhou komorou. V tejto súvislosti Súd pripomína, že konanie pred Druhou komorou bolo 25. septembra 1973 prerušené, lebo sa čakalo na výsledok trestného konania a bolo obnovené až 30. júna 1975. Súd v tomto prípade dospel k záveru, že za týchto okolností nemala Štvrtá komora dostatočný dôvod na takéto predlžovanie konania, ani keby brala ohľad na súhlas sťažovateľa (pozri odseky 44 a 46).

105. Po komplexnom posúdení rôznych faktorov dospel Súd k záveru, že priedahy spôsobené ťažkosťami vo vyšetrovaní a sťažovateľovým správaním samy osebe neospravedlňujú dĺžku konania. Bez toho, aby Súd prikladal niektorému kroku Štvrtej komory väčšiu dôležitosť, je názoru, že hlavný dôvod dĺžky konania treba hľadať vo vedení prípadu. Súd zastáva názor, že Štvrtá komora mohla konanie ukončiť skôr. Majúc na zreteli skutočnosť, že konanie sa začalo 13. júla 1967 a skončilo 22. júna 1977, Súd dospel k záveru, že „primeraná lehota“ stanovená článkom 6 ods. 1 bola prekročená.

Vláda zdôraznila, že odvolanie dr. Königa malo odkladný účinok voči odňatiu jeho oprávnenia prevádzkovať kliniku (pozri odsek 28) a že táto skutočnosť mohla byť jeho výhodou. Súd uznáva, že odkladný účinok môže mať význam pri výklade pojmu „primeraná lehota“. Pri pohľade na celkovú dĺžku konania a predlžovanie právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal, sa však Súd ani z dôvodu odkladného účinku nemôže odchýliť od vyššie uvedeného záveru.

(ii) Konanie týkajúce sa odňatia oprávnenia vykonávať povolanie

106. Toto konanie sa začalo 18. mája 1971, keď sťažovateľ podal svoju námietku voči odňatiu oprávnenia vykonávať povolanie. Druhá komora správneho súdu vo Frankfurte vyniesla rozsudok 9. júna 1976, teda po viac ako piatich rokoch konania. Odvolací správny súd Hessenska rozhodol 2. mája 1978.

107. Aj keď sa dĺžka tohto konania nezdá taká neprimeraná ako pri žalobe týkajúcej sa odňatia oprávnenia prevádzkovať kliniku, Súdu sa nejaví ako menej závažná.

Táto žaloba sa javí ako menej zložitá ako tá pred Štvrtou komorou správneho súdu. Nielenže sa Druhá komora nepotýkala s takými problémami pri vypočúvaní svedkov, ale jej šetrenie uľahčila skutočnosť, že už 14. októbra 1970 rozhodol Oblastný tribunál pre lekárske povolanie o nespôsobilosti dr. Königa vykonávať lekárske povolanie (pozri odsek 16).

Pokiaľ ide o vzájomnú súvislosť oboch žalôb, o ktorú sa opiera vláda, treba uviesť, že nemohla spôsobiť Druhej komore žiadne komplikácie, naopak, táto mohla profitovať z výsledkov vyšetrovania vedeného Štvrtou komorou, ktorá v čase podania žaloby dr. Königa voči odňatiu oprávnenia vykonávať povolanie, konala už skoro štyri roky.

108. Vystupovanie dr. Königa v konaní pred Druhou komorou sa odlišuje od jeho vystupovania pred Štvrtou komorou len v máločom.

Sťažovateľ vymenil prvýkrát svojho právneho zástupcu 12. februára 1973, teda po šiestnástich mesiacoch konania (pozri odsek 54). Podal tiež dve námietky, ktoré boli spoločne s tými, ktoré smerovali proti Štvrtej komore obsiahnuté v disciplinárnych sťažnostiach, prvá 22. augusta 1973 približne po dvoch rokoch konania a druhá 10. októbra 1975 (pozri odseky 55 a 67). Ďalej podal dr. König tri ústavné sťažnosti voči priet'ahom v konaní. Prvú 19. októbra 1973, druhú asi v apríli 1974 a tretiu 10. júla 1975 (pozri odseky 58, 60 a 64). Pred prvou sťažnosťou na Spolkový ústavný súd sa sťažoval na dĺžku konania vo veci svojich dvoch žalôb aj v podaní Komisii z 3. júla 1973. Pokiaľ ide o navrhovanie dôkazov, sťažovateľ nepostupoval rovnako ako pred Štvrtou komorou.

V každom prípade však konanie dr. Königa priet'ahy spôsobilo. Súd predovšetkým poznamenáva, že priet'ahy, ktoré podľa vlády možno pripísať zmene právneho zástupcu, majú pri tejto žalobe väčší význam (pozri odseky 54, 62 a 67).

109. Pokiaľ ide o postup Správneho súdu vo Frankfurte, nespojenie žalôb, týkajúcich sa odňatia oprávnenia vykonávať povolanie a oprávnenia prevádzkovať kliniku určite konanie o nich predĺžilo. Súd tiež poukázal na to, že v odvolacom konaní boli oba prípady pridelené tej istej komore Odvolacieho správneho súdu Hessenska.

110. Ku konaniu samotnej Druhej komory súd poznamenáva, že táto nemala veľkú snahu dosiahnuť v konaní pokrok.

Prvé zasadanie, na ktorom sa mali vypočuť svedkovia a predniesť právne argumenty, bolo stanovené až na 14. júla 1975 (pozri odsek 65). Podľa dôkazov na Súde jedinými krokmi vo vyšetrovaní Druhej komory medzi 25. októbrom 1971, keď jej bol prípad pridelený, a júlom 1975 bola požiadavka z 2. novembra 1971 voči krajskej vláde (*Regierungspräsident*) na predloženie spisov, príkaz z 5. septembra 1972 nariaďujúci zadováženie určitých trestných spisov a rozhodnutie z toho istého dňa o pribratí Oblastnej lekárskej spoločnosti do konania (pozri odseky 52 a 53). Je pravda že 14. septembra 1972 navrhol súd uzavretie zmieru, ale netrvalo ani mesiac a dr. König tento návrh odmietol (pozri odsek 53). Na dôvažok Súd poznamenáva, podobne ako Komisia, že Druhá komora čakala vyše desať mesiacov, než rozhodla o pribratí Oblastnej lekárskej spoločnosti, na ktorej návrh sa začalo konanie pred profesijnými tribunálmi, pričom tento návrh viedol k odňatiu oprávnení (pozri odseky 16, 27, 49 a 53).

Významné prietahy v konaní boli spôsobené tiež pri doručovaní spisu správnym orgánom a súdom, na ktoré sťažovateľ adresoval rôzne námietky a odvolania (pozri odseky 56, 58, 62, 64, 66 a 67). V tomto bode Súd odkazuje na svoje závery v súvislosti s konaním pred Štvrtou komorou (pozri odsek 104).

V každom prípade hlavným dôvodom prietahov v tomto konaní bolo jeho prerušenie. O prerušení sa rozhodlo 25. septembra 1973 a trvalo až do 30. júna 1975. Jeho zmyslom bolo počkať na výsledok trestného stíhania, ktoré bolo voči dr. Königovi začaté už 27. júla 1972.

Aj keď usvedčenie dr. Königa mohlo mať určitý význam pre vyšetrovanie prípadu prejednávaneho Druhou komorou, Súd poznamenáva, že obvinenia vznesené voči sťažovateľovi odkazujú na udalosti, ktoré sa mohli čiastočne stať pred rozhodnutím krajskej vlády (*Regierungspräsident*), v žiadnom prípade však nie po odňatí oprávnenia vykonávať povolanie (pozri odseky 49, 51, 71, 72 a 78). Aj napriek tomu, že sa Druhá komora viackrát zaujímala o stav trestného konania, nikdy v primeranom čase nedospela k žiadnemu záveru z informácií, ktoré tým získala. Súd poukazuje na to, že Druhá komora vedela už 16. februára 1974, že pojednávanie pred trestným súdom nebude skôr ako v druhom polroku; 8. mája trestný súd naznačil, že rozsudok bude ťažko vynesенý do šiestich mesiacov, pretože sťažovateľ vzniesol námietku voči jednému sudcovi a začalo sa rozsiahle odvolacie konanie (pozri odseky 59 a 61). Napriek neistote, ktorá zahaľovala trestné konanie, čakala Druhá komora viac ako rok, kým 30. júna 1975 rozhodla nečakať ďalej na jeho výsledok.

Podľa názoru Súdu sa viac ako dvadsaťjedenmesačné prerušenie konania Druhou komorou nedalo za daných okolností prípadu ospravedlniť.

111. Po komplexnom posúdení rôznych faktorov a majúť na zreteli, že v konaní bola v stávke celá profesionálna kariéra dr. Königa, Súd dospel k záveru, že bez ohľadu na prieťahy pripísateľné sťažovateľovmu správaniu nebolo vedenie prípadu uskutočnené s potrebnou rýchlosťou.

Súd zobral na vedomie argument zástupkyne vlády založený na inštitúte, ktorý nazvala ako dočasná súdna ochrana (einstweiliger Rechtsschutz). Sťažovateľ sa dvakrát (v roku 1971 a 1974) domáhal obnovenia odkladného účinku svojich odvolaní proti odňatiu oprávnenia vykonávať povolanie (pozri odseky 50, 62 a 63). Druhá komora a nasledovne Odvolací správny súd Hessenska tieto žiadosti zamietli v odôvodnených rozhodnutiach, ktoré sa dotkli i merita veci, pričom konanie o druhej žiadosti trvalo celkovo asi 15 mesiacov. Súd nevylučuje možnosť, že by existencia takéhoto konania mohla mať vplyv na posúdenie celkovej dĺžky konania vo veci. Napriek tomu však za daných okolností ani existencia tohto konania nemôže ovplyvniť záver, ku ktorému Súd po komplexnom posúdení všetkých faktorov dospel.

Vzhľadom na to Súd v tomto prípade považuje „primeranú lehotu“ zaručenú článkom 6 ods. 1 Dohovoru za prekročenú.

2. K aplikácii článku 50 Dohovoru

112. Podľa čl. 50, ak Súd zistí „že rozhodnutie alebo opatrenie prijaté“ orgánom zmluvného štátu „je úplne alebo čiastočne v rozpore so záväzkami vyplývajúcimi z.... Dohovoru, a keď vnútroštátne právo príslušného štátu umožňuje len čiastočnú nápravu dôsledkov tohto rozhodnutia alebo opatrenia“, Súd „v prípade potreby prizná poškodennej strane primerané zadostučinenie“.

Poriadok Súdu stanovuje, že ak Súd „zistí, že došlo k porušeniu Dohovoru, musí v rozsudku rozhodnúť zároveň o aplikácii článku 50 Dohovoru, ak o tejto otázke, nastolenej v súlade s pravidlom 47 bis možno rozhodnúť; ak táto otázka ešte nie je pripravená na to, aby o nej bolo rozhodnuté, Súd celú otázku alebo jej časť odročí na neskôr a vytýči ďalší postup“ (pravidlo 50 ods. 3 prvá veta v spojitosti s pravidlom 48 ods. 3).

113. Na pojednávaní 17. novembra 1977, Súd podľa pravidla 47 bis vyzval strany, aby uviedli svoje názory na použitie článku 50 Dohovoru v danom prípade.

Z odpovede pána Burgera vyplynulo, že dr. König nepožaduje kompenzáciu „za celú škodu, ktorú utrpel pre prerušenie svojej práce lekára a prevádzkovateľa kliniky počas doby, ktorá už presiahla 10 rokov“. Sťažovateľ necháva na rozhodnutie Súdu stanovenie „určitej sumy, ktorú môže očakávať podľa článku 50“ ako aj otázku, či má toto zadostučinenie „obsahovať náhradu trov konania“ pred Komisiou a Súdom.

Zástupkyňa vlády vyhlásila, že svoj postoj zatiaľ nevyjadrí.

114. Súd poznamenáva, že si sťažovateľ neuplatnil náhradu za všetku údajne utrpenú hmotnú škodu, očakáva však zatiaľ bez uvedenia konkrétne požadovanej

sumy, že mu Súd prizná primerané zadostučinenie, ak dospeje k záveru, že bol Dohovor porušený.

Údaje doplnené sťažovateľom a postoj zástupkyne vlády ukazujú, že o použití článku 50 Dohovoru ešte nemožno rozhodnúť. Súd preto musí rozhodnutie odložiť a určiť v tejto veci ďalší postup.

Z TÝCHTO DÔVODOV SÚD

1. *rozhodol* počtom hlasov pätnásť k jednému, že článok 6 ods. 1 je aplikovateľný na konanie týkajúce sa odňatia sťažovateľovho oprávnenia viesť svoju kliniku;
2. *rozhodol* počtom hlasov štrnásť ku dvom, že článok 6 ods. 1 je aplikovateľný na konanie týkajúce sa odňatia sťažovateľovho oprávnenia vykonávať svoje povolanie;
3. *rozhodol* počtom hlasov pätnásť k jednému, že pokiaľ ide o dĺžku konania týkajúceho sa sťažovateľovho oprávnenia viesť svoju kliniku, došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru;
4. *rozhodol* počtom hlasov pätnásť k jednému, že pokiaľ ide o dĺžku konania týkajúceho sa odňatia sťažovateľovho oprávnenia vykonávať svoje povolanie, došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru;
5. *rozhodol* jednomyseľne, že otázku použitia článku 50 nemožno zatiaľ vyriešiť;
vzhľadom na to
 - (a) ponecháva otázku použitia článku 50 zatiaľ otvorenú;
 - (b) vyzýva zástupcov Komisie, aby postúpili Súdu do troch mesiacov od doručenia tohto rozhodnutia nároky, ktoré si uplatní sťažovateľ a akékoľvek ich vyjadrenia k týmto nárokom;
 - (c) rozhoduje, že vláda má právo reagovať na takéto nároky a vyjadrenia k nim do dvoch mesiacov od ich oznámenia tajomníkom;
 - (d) vyhlasuje, že v tejto otázke bude konanie ďalej pokračovať.

Vyhotovené vo francúzskom a v anglickom jazyku v Budove ľudských práv, v Štrasburgu, 28. júna 1978, pričom francúzsky text je pôvodný.

Giorgio BALLADORE PALLIERI
predseda

za tajomníka
Herbert PETZOLD,
zástupca tajomníka

Osobitné stanoviská nasledujúcich sudcov tvoria prílohu tohto rozsudku podľa článku 51 ods. 2 Dohovoru a pravidla 50 ods. 2 Pravidiel Súdu;

p. WIARDA
p. MATSCHNER

p. PINHEIRO FARINHA.

G. B. P.
H.P

OSOBITNÉ STANOVISKO SUDCU WIARDU

Zhodujem sa s názorom Súdu vyjadreným v rozsudku s výnimkou dôvodov týkajúcich sa použitia článku 6 ods. 1 Dohovoru na konania pred Správnym súdom vo Frankfurte o odňatí oprávnenia prevádzkovať kliniku a vykonávať lekárske povolanie.

Podľa zdôvodnenia Súdu práva, o ktorých sa konalo, bolo právo pokračovať v prevádzkovaní kliniky a právo pokračovať vo výkone lekárskeho povolania. Tieto práva sú charakterizované ako práva súkromnej povahy, a teda ako občianske práva v zmysle Dohovoru.

Súhlasím s tým, že nech je rozsah pojmu občianskych práv a záväzkov v zmysle Dohovoru akýkoľvek, zahŕňa v každom prípade práva a záväzky súkromnej povahy v tradičnom chápaní. Nesúhlasím však s tým, že by sa právo prevádzkovať kliniku a právo vykonávať lekárske povolanie mohli považovať za práva súkromnej povahy v zmysle tohto tradičného chápania.

Podľa môjho názoru, zaradenie subjektívneho práva závisí od práva objektívneho, v ktorom subjektívne práva pramenia.

V nemeckom (objektívnom) práve je (subjektívne) právo prevádzkovať kliniku a (subjektívne) právo vykonávať lekárske povolanie závislé iba od získania a udržania oprávnenia vyžadovaného právnym poriadkom na tento účel. Podmienky, ktoré sa musia na získanie a udržanie tohto oprávnenia splniť, však predpisuje (objektívne) verejné (správne) právo, nie (objektívne) súkromné právo. Z tohto dôvodu si myslím, že tieto práva nemajú byť zaradené medzi súkromné ale medzi verejné práva.

To neznamená, že nemôžem súhlasiť so záverom Súdu.

Podľa rozsudku **Ringeisen** otázku, či prípad („contestation“) možno považovať za prípad týkajúci sa „občianskych práv a záväzkov“, nezávisí od povahy predpisov, ktoré vec upravujú, ani od povahy orgánu, ktorý je kompetentný vo veci rozhodnúť, ale od povahy práv a záväzkov, pre ktoré je výsledok konania rozhodujúci.

V danom prípade bol výsledok konania iniciovaného dr. Königom pred Správnym súdom vo Frankfurte rozhodujúci pre zachovanie alebo obnovenie jeho statusu vlastníka, manažéra súkromnej kliniky a lekára, ako aj pre zachovanie alebo obnovenie súboru práv a záväzkov spojených s týmto statusom.

Tento súbor práv a záväzkov mal zmiešaný charakter. Verejné právo malo svoju úlohu (*Gewerbeordnung, Bundesärzteordnung*), ale podľa môjho názoru oblasť upravená súkromným právom prevládala. Dr. König mal svoju kliniku a prax a vykonával svoje vlastnícke práva, ako uznal za vhodné. Klinika, prax a pacienti predstavovali prvok práva na ochranu „dobrej povesti podniku“, ktorý je rovnako súkromnej povahy, podobný do určitej miery vlastníckemu právu. Z právneho hľadiska bolo prevádzkovanie kliniky a vykonávanie jeho povolania uskutočňované prostredníctvom uzatvárania zmlúv.

Odňatie oprávnení, ktoré dr. König potreboval, aby mohol pokračovať v prevádzkovaní kliniky a vykonávaní svojho povolania, bolo prekážkou, ktorá v mnohých ohľadoch zbavila tento súbor práv a záväzkov – z väčšej časti regulovaný súkromným právom hodnoty, ktorú predstavoval.

Oprávnenosť odňatí oprávnení bola predmetom konania pred Správnym súdom vo Frankfurte, ktoré dalo základ konaniu na Súde.

Z tohto dôvodu si myslím, že je správne zaradiť dané prípady („*contestations*“) medzi prípady, zahŕňajúce „občianske práva a záväzky“ v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru.

OSOBITNÉ STANOVISKO SUDCU MATSCHERA

A. Nie som v súčasnosti schopný vytvoriť abstraktnú, všeobšiahlu definíciu pojmu „občianske práva a záväzky“ v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru. Mal by som sa však pokúsiť vysvetliť dôvody, ktoré mi k mojej veľkej ľútosťi nedovolili akceptovať definíciu tohto pojmu, ktorú Súd práve podal, aj keď sa vzťahovala len na tento rozsudok.

Myslím, že treba začať s poznámkou, že znenie článku 6 ods. 1 nie je jasné a jednoznačné. Pri hľadaní jeho zmyslu treba hľadať východisko v metódach výkladu uznávaných medzinárodným právom.

S doslovným, gramatickým výkladom ďaleko nezájdeme.

Je mnoho dokumentov o historickom pozadí článku 6. Ukazujú nám, že z travaux préparatoires nevyplývajú veľmi presné a špecifické predstavy o rozsahu tohto ustanovenia.

Materiály o Dohovore podľa mňa nepodporujú názor (vyjadrený už v rozsudku Ringeisen a zopakovaný v odseku 90 tohto rozsudku), že porovnanie dvoch oficiálnych textov môže ukázať smer, ktorým sa má výklad uberať.

Teleologický výklad, na ktorom sa rozsudok zdá byť založený (i keď to nie je výslovne uvedené), je obmedzený systémom Dohovoru. Základná myšlienka tohto výkladu je, že hlavným zámerom Dohovoru je ochrana jednotlivcov voči verejným orgánom a ich zabezpečenie určitými zárukami voči týmto orgánom. To znamená, že Dohovor by sa mal použiť kedykoľvek, keď je pozícia jednotlivca voči týmto orgánom spochybnená. Aby sa dalo dôjsť ku konkrétnemu záveru podľa tohto princípu, treba predovšetkým preukázať, že ide o právo, ktoré mal Dohovor do určitej miery garantovať. Inak je tu nebezpečenstvo presahovania teleologického výkladu do oblasti legislatívnej politiky.

Zdôvodnenie tohto rozsudku nedemonštruje, že sťažovateľovo právne postavenie spadá pod čl. 6 Dohovoru.

Rozsudok sa začína potvrdením princípu „autonómneho“ výkladu pojmov v medzinárodných zmluvách vo všeobecnosti a pojmu „občianske práva a záväzky“ v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru osobitne. Toto je zásada, s ktorou celkom

súhlasím (aj keď musím povedať, že nepovažujem jej definíciu, ktorú podal Súd za úplne jednoznačnú). Podľa môjho názoru autonómny výklad znamená predovšetkým to, že ustanovenia medzinárodných zmlúv sa nesmú vykladať iba s odkazom na význam a rozsah, ktorý majú vo vnútroštátnom práve príslušného štátu, ale ohľad sa musí brať „predovšetkým na ciele a systém Dohovoru a potom na všeobecné zásady, ktoré vyplývajú z národných právnych systémov“ (rozsudok Súdneho dvora Európskych spoločenstiev, 14. októbra 1976, (Reports) 1976, str. 1552). Inak povedané, za príslušnými ustanoveniami treba hľadať „spoločný menovateľ“, pretože je správne predpokladať, že pri absencii právnej definície v samotnom Dohovore, je význam, ktorý zmluvné strany chceli týmto ustanoveniam priznať práve takýto. Tento „spoločný menovateľ“ možno nájsť porovnávacou analýzou vnútroštátnych práv zmluvných štátov. Toto vylučuje, aby ako výsledok tejto analýzy vznikol pojem úplne rozdielny, ako v práve príslušného štátu. Podľa môjho názoru rozsudok neberie dostatočný ohľad na tieto skutočnosti. Dospelo sa v ňom k záveru, že článok 6 ods. 1 Dohovoru je použiteľný v tomto prípade spoliehaním sa len na dva druhy tvrdení, ktoré sú podľa mňa veľmi pochybné.

1. Činnosť lekára, či už ako praktika alebo riaditeľa súkromnej kliniky sa považuje za činnosť „súkromnoprávnej povahy“ zjavne pre skutočnosť, že táto činnosť (z právneho pohľadu) vedie hlavne k udržiavaniu súkromnoprávnych vzťahov s klientmi (odseky 92 a 93 rozsudku).

Tento argument podľa mojej mienky zamieňa zvláštny vzťah medzi lekárom a jeho pacientmi, ktorý je nepochybne súkromnoprávny (pokiaľ lekár nie je štátny zamestnanec) s jeho profesionálnym statusom, ktorý je bez ohľadu na to, či ide o štátnu zdravotnú starostlivosť alebo súkromnú prax, regulovaný (každý druh do inej miery) vo väčšine štátov, ak nie vo všetkých štátoch verejným právom.

Keď teda Súd tvrdí, že lekárova profesionálna situácia sa má klasifikovať ako občianske právo v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru, vytvára pojem „občianskeho práva“, ktorý už nie je len autonómny, ale dokonca nemá základ v právnych systémoch väčšiny zmluvných štátov.

2. Pri prenášaní záverov z rozsudku Ringeisen (Séria A, č. 13, str. 39, ods. 94) na daný prípad Súd uvádza (odsek 90 tohto rozsudku), že „všetky konania, ktorých výsledok je rozhodujúci pre súkromné práva a záväzky“, sa majú považovať za prípady týkajúce sa občianskych práv a záväzkov v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru. Toto je podľa mňa tvrdenie veľmi vágne a pružné na to, aby viedlo k presnému záveru. Čo vlastne znamená vyjadrenie „je rozhodujúci pre súkromné práva a záväzky“?

Záver, ku ktorému Súd dospel na základe tohto tvrdenia v prípade Ringeisen sa mi javí ako prijateľný, možno dokonca oprávnený, pretože v tomto prípade sa správne konanie **priamo vzťahovalo** na nepochybne **súkromnoprávnu zmluvu** a nemalo žiadny iný predmet.

Situácia v prípade König je v zásade odlišná. Predmetom správnych konaní nebol jeden súkromnoprávny vzťah alebo viac konkrétnych súkromnoprávnych vzťahov medzi dr. Königom a jeho pacientmi. Konania nemali byť pre tieto vzťahy „rozhodujúce“ (mali na ne len nepriamy vplyv). Predmetné správne konania boli

zamerané iba na profesionálnu situáciu dr. Königa ako lekára a riaditeľa súkromnej kliniky. (Analogia medzi prípadmi König a Ringeisen by tu bola vtedy, keby v prípade Ringeisen išlo status pána Ringeisena ako realitného agenta. O to však v tomto prípade nešlo).

V tejto súvislosti a v protiklade k tomu, čo sa javí ako názor Súdu (odsek 91 rozsudku), si nemyslím, že možno robiť rozdiel (pokiaľ ide o článok 6 ods. 1 Dohovoru) medzi udelením a odňatím oprávnenia (vykonávať lekársku prax alebo riadiť kliniku). Profesionálny status alebo právny systém upravujúci zárobkovú činnosť tvoria nerozdeliteľný celok. Udelenie a odňatie oprávnenia potrebného na vykonávanie určitej činnosti sú len dva konkrétne aspekty takéhoto statusu alebo systému. Udelenie oprávnenia vedie k záveru, že vyžadované podmienky sú splnené, a odňatie oprávnenia na druhej strane znamená, že podmienky splnené byť prestali. Z kvalitatívneho pohľadu majú oba úkony rovnaký vplyv na súkromnoprávne situácie. Nemám dojem, že by autori Dohovoru zamýšľali pokryť článkom 6 Dohovoru všetky prípady („*contestations*“), ktoré sa nepochybne vzťahujú na oblasť verejného práva jednoducho z dôvodu, že by ich výsledok mohol ovplyvniť súkromnoprávne vzťahy príslušnej osoby. Vo väčšine zmluvných štátov nie je príslušné konanie organizované spôsobom predpokladaným v článku 6 (rozsudok súdu, verejné konania, verejné vyhlasovanie rozsudku). To by postavilo, podľa záverov tohto rozsudku všetky tieto štáty, aj keby disponovali veľmi dobre prepracovaným systémom správneho konania, do pozície porušovateľov článku 6 už od momentu ratifikácie Dohovoru. Toto je pre mňa jasný argument pre vylúčenie tohto typu prípadu z rozsahu pôsobnosti článku 6 Dohovoru.

Je tu ešte jedna námietka, ktorú treba vyvrátiť. Keď sa rozoberá rozsah článku 6 ods. 1 Dohovoru, často sa tvrdí, že jednotlivец potrebuje procesné záruky garantované v tomto článku viac v prípade sporu s verejnými orgánmi ako v prípade sporu so susedom. Preto však ešte nemožno tvrdiť, že by mal Dohovor za cieľ zriadiť systém záruk špeciálne pre druhý prípad a nie pre prípad prvý.

Vysvetlil by som túto situáciu takto. Dejiny práva (aspoň kontinentálneho) ukazujú veľmi jasne, že zásady ústnosti, verejnosti a rozhodnutia nezávislého súdu v občianskoprávných veciach sú iba odrazom tých istých zásad v trestných veciach. Keď bola, počnúc francúzskou revolúciou v roku 1789 a počas európskych revolúcií v roku 1848 vznesená požiadavka na konanie, ktoré by rešpektovalo tieto zásady, myslelo sa vlastne len na trestné konanie. Nikto by nešiel na barikády aby zaistil ústne a verejné konanie v občianskoprávných záležitostiach. Jediným dôvodom na uvedenie týchto zásad do občianskoprávných vecí a niekedy dokonca na ich zakotvenie v ústavných dokumentoch bolo nasledovanie vzoru prijatého pre trestný proces. Navyše, a to potvrdzuje aj skúsenosť so súdmi, dôležitosť týchto zásad bola v občianskoprávných veciach vždy relatívne menšia (aj keď treba uznať, že niektoré z týchto zásad sú veľmi cenné predovšetkým v civilnom procese).

Myslím, že toto je všeobecné hľadisko, ktoré treba prijať na pochopenie, prečo ani autori Dohovoru neobmedzili záruky v článku 6 len na trestné veci, ale ich rozšírili na všetky prípady, ktoré sa vo všeobecnosti vo väčšine zmluvných štátov považujú za spadajúce do pôsobnosti súdov, pričom zachovali základný cieľ týchto záruk.

Pripúšťam, že táto úvaha o historickej dimenzii Dohovoru vedie k relatívne zúženému chápaniu pojmu „občianske práva“, ale verím, že odráža význam a rozsah článku 6 ods. 1 podľa platného právneho stavu.

Nepopieram, že z hľadiska možností novej úpravy, by rozšírenie ochrany práv jednotlivca a procesných záruk aj voči verejným orgánom malo byť ideálom, ktorý treba sledovať, zvlášť pre stále sa zväčšujúce zasahovanie týchto orgánov do všetkých oblastí. Uznávajúc správnosť tejto snahy, môže Súd, ktorého úlohou je zaistiť dodržiavanie práv garantovaných Dohovorom, použiť aj širšiu interpretáciu týchto záruk (ako to podľa môjho názoru správne urobil v prípade Ringeisen), pokiaľ táto interpretácia zostáva v medziach Dohovoru. Na druhej strane je vecou zmluvných štátov, aby Dohovor rozšírili, ak to uznajú za potrebné, a dohodli sa na jeho doplnení.

Myslím, že navrhovanie novej úpravy a rozmyšľanie nad možnými dôsledkami priveľmi širokého výkladu pojmu občianskych práv presahuje rámec funkcie rozsudku (presnejšie povedané osobitného stanoviska). Nedá mi však neurobiť zopár stručných poznámok.

Mám pochybnosti o užitočnosti stáleho používania postupu, ktorý by spĺňal všetky požiadavky článku 6 ods. 1 v prípadoch, ktoré by sa v zmysle tohto rozsudku považovali za občianskoprávne (prípady týkajúce sa rôznych oprávnení a povolení, predovšetkým ak majú vplyv na súkromnoprávne vzťahy). V niektorých z nich (predovšetkým pracovných a disciplinárnych) by tento postup (verejný a nevyhnutne vedený pred súdom) bol len ťažko v súlade so záujmom zainteresovaných strán.

Plne súhlasím, že aj v týchto prípadoch musí byť spravodlivé rozhodnutie vynesené v primeranej lehote, v súlade s postupom, ktorý poskytne stranám všetky možnosti obhájiť svoje práva, a že rozhodnutie príslušného orgánu (ak je správnej povahy) musí byť preskúmateľné iným nezávislým orgánom (súdom). Nevidím však dôvod na to, aby musel tento postup vždy spĺňať všetky požiadavky článku 6 ods. 1 (ústne a verejné pojednávanie, verejné vyhlásenie rozhodnutia).

Načrtnuté úvahy by mohli viesť k návrhu na zmenu článku 6 Dohovoru, ktorá by priniesla rozlíšenie (ktoré nie je pri súčasnom znení článku 6 možné) na:

(a) trestné a občianskoprávne spory (t. j. spory tradične prejednávané súdmi), pri ktorých by všetky záruky článku 6 zostali zachované;

(b) konania v iných veciach (administratívne) s právom na zákonom upravený postup a zárukami spravodlivého vypočutia strán, rozhodnutia v primeranej lehote a preskúmateľnosti rozhodnutí správnych orgánov súdom.

B. Keďže som hlasoval záporne pri otázkach jeden a dva, bolo len logické, že som bol proti aj pri otázkach tri a štyri, ako to vidieť zo záväzných ustanovení rozsudku. Chcem však upozorniť na to, že súhlasím s jednomyselným názorom Súdu, že tak v konaní týkajúcom sa odňatia oprávnenia prevádzkovať kliniku, ako aj v konaní týkajúcom sa odňatia oprávnenia vykonávať lekárske povolanie došlo k prekročeniu „primeranej lehoty“, na ktorú odkazuje článok 6 ods.1 (ak pripustíme, že toto ustanovenie možno aplikovať na daný prípad).

OSOBITNÉ STANOVISKO SUDCU PINHEIRA FARINHU

1. Nesúhlasím s odôvodnením Súdu v dvoch odsekoch rozsudku a bode 2 záväzných ustanovení.

2. K odseku 93. Aj keď súhlasím s tým, že lekárske povolanie patrí v Spolkovej republike Nemecko k tradičným slobodným povolaniam, aj s tým, že ani podľa štátneho zdravotného systému nie je lekárske povolanie verejnou službou, že lekár, ktorý môže i nemusí vykonávať prax, poskytuje pacientom liečbu na základe zmluvy a že činnosť lekára má súkromnoprávny charakter, cítim povinnosť zdôrazniť, že

a) podľa článku 1 ods.1 spolkového zákona sa lekár stará o zdravie každého **jednotlivca i verejnosti ako takej** a podľa článku 2 vykonáva slobodné povolanie a nie obchod alebo podnikanie (odsek 20 rozsudku);

b) aby mohol trvale vykonávať svoje povolanie, potrebuje oprávnenie vydané príslušnými orgánmi spolkových krajín (článok 2 ods. 1 a článok 12 spolkového zákona, článok 35 Nariadení). Toto oprávnenie sa udeľuje na žiadosť, ak osoba:

1. ...
2. nie je vinná zo správania, ktoré by poukázalo na jej nespoľahlivosť alebo nespôsobilosť vykonávať lekárske povolanie,

3. ...

4. ...

(odsek 20 rozsudku);

c) oprávnenie, ktoré bolo vydané, musí byť odňaté, ak niektorá z podmienok nebola splnená pri jeho udelení alebo sa prestala plniť dodatočne (článok 5 spolkového zákona; odsek 20 rozsudku);

d) i keď je cieľom lekárskeho povolania aj vytvoriť zisk, jeho **základný cieľ je nezištný**, a to poskytovať službu ľuďstvu (odsek 22 rozsudku).

Majúc na zreteli tieto ustanovenia a pamätajúc na Hippokratovu prísahu, ktorá obsahuje sľub lekára, že: „bez skazenosti a v čistote budem žiť svoj život a vykonávať svoje umenie... Kým budem túto prísahu dodržiavať, budem sa tešiť zo života a svojho umenia, navždy **cteného všetkými ľuďmi**. Keď ju však poruším, nech je opak mojím osudom!“, musím konštatovať, že je zásadný rozdiel medzi prevádzkovaním kliniky (obchodné podnikanie; odsek 21 rozsudku) a vykonávaním lekárskeho povolania, **v ktorom duchovný rozmer prevláda nad materiálnym**, pretože „povinnosť oddanosti, nezištnosti a nezávislosti, ktorú musia plniť zástupcovia slobodných povolání, sa vzťahuje veľmi prísne aj na lekárov“ (J. Savatier, *La profession libérale, Etude juridique et pratique*, Paríž, L. G. D. J., 1947, citované v *Encyclopédie Dalloz*, III, 425).

3. Pokiaľ ide o odsek 95 rozsudku, nemôžem súhlasiť s názorom Súdu na rozhodnutie o odňatí oprávnenia vykonávať lekárske povolanie. Chcem však zdôrazniť, že súhlasím s odsekmi 94 a 95 o rozhodnutí o odňatí oprávnenia prevádzkovať kliniku.

Podľa môjho názoru právo spochybnené odňatím oprávnenia vykonávať lekárske povolanie nie je právom súkromným ale verejným. Nemyslím si, že podľa článku 6 Dohovoru možno robiť rozdiel medzi udelením a odňatím oprávnenia.

Treba mať na pamäti, že predmetom správnych konaní neboli **priamo** konkrétne súkromnoprávne vzťahy medzi dr. Königom a jeho pacientmi, **ale všeobecne jeho spôsobilosť pracovať ako lekár**.

Keďže sa verejné právo nezaoberá žalobami, ale len cieľmi, ktoré osoby podľa svojich tvrdení sledujú (G. Balladore Pallieri, La doctrine de l'Etat, diel II – portugalské vydanie, str. 213), a keďže odňatie oprávnenia vykonávať lekárske povolanie nemalo mať priamy vplyv na konkrétne vzťahy medzi dr. Königom a jeho klientmi, ktoré boli súkromnoprávneho charakteru, ale malo predovšetkým zabezpečiť ochranu zdravia verejnosti ako takej, a keďže Dr. König prestal spĺňať určité požiadavky mimo rámca súkromného práva, nemôžem súhlasiť s názorom Súdu, že článok 6 ods. 1 možno aplikovať na konanie, týkajúce sa odňatia oprávnenia vykonávať lekárske povolanie.

4. Cítim povinnosť akceptovať rozhodnutie väčšiny, že článok 6 ods. 1 je aplikovateľný na konanie týkajúce sa odňatia oprávnenia vykonávať lekárske povolanie a hlasovať za jeho aplikáciu s prihliadnutím na dĺžku konania.

Hoci nesúhlasím so Súdom v prvej otázke – aplikovateľnosti článku 6 ods. 1 Dohovoru - súhlasím s konečným rozhodnutím a argumentmi, ktoré ho podporujú.

Chcem však výslovne zdôrazniť, že by som hlasoval za to, že Dohovor porušený nebol, a to pre neaplikovateľnosť článku 6 ods. 1 na konanie, týkajúce sa oprávnenia vykonávať lekárske povolanie, ak by už nebolo o jeho použiteľnosti **rozhodnuté**.

KEYWORDS:

Fair trial – spravodlivý súdny proces

Determination of civil rights and obligations – rozhodnutie o občianskych právach a záväzkoch

Prompt trial – rýchly súd

Citované rozsudky:

Golder, A-18, 1975, str.15, ods. 32

Ringeisen, A-13, 1971, str. 39, ods. 94